

Första allmänna svenska kyrkomusikfesten i Finland.

Efter det finländska Församlingsbladet meddelas här en redogörelse för den stora svenska kyrkomusikfest som hållits i Helsingfors under den sista pingsthelgen, och som blev en stor framgång.

Deltagarantalet blev en fullkomlig succès. 36 inhemska körer anmälde sig och sångarantalet sprang upp till c:a 1.000.

Lördagen.

Lördagen den 23 maj kl. 14 skedde festens högtidliga öppnande i Nikolaikyrkan.

Efter ett orgelpreludium av dir. John Sundberg, utförde Gamla kyrkans, Hangö och Sörnäs svenska församlings kyrkokörer gemensamt under kompositörens egen ledning Sune Carlssons vackra kyrkokantat. Solopartierna sjöngos av sångerskan Solveig Ström och director William Hammar. En basunkör och en barnkör medverkade i doxologien.

Härpå bestogs predikstolen av centralkommitténs ordförande dr Gösta Moliis-Mellberg som höll öppningstalet. Utgående från de kända orden om den starka strömmen med egna vågor och vinden, som blåser vart den vill, skildrade talaren, kyrkosångsrörelsens plötsliga uppkomst och snabba tillväxt.

”Vi stodo själva, sade han, till en början frågande inför de krafter, som här gjorde sig gällande. Var det bara fråga om en ny orsak till att samlas i glädje och gamman? Var det fråga om ett nytt sätt att samla medel för vissa religiösa och filantropiska företag inom vår kyrka, eller var det kanske blott ett utslag av ungdomens oförytterliga lust och rätt att sjunga, i glädje och sorg, i helg och söcken — ungdomen — också den religiösa.

Så fattade mången i de första dagarna kyrkosångsrörelsen i vårt land, mången också bland dem, som direkt arbetade på dess förkovran.

Men betecknande var att så snart denna rörelse med oemotståndlig kraft drev in i helgedomen, tvangs den att med hela styrkan av sin ungdomliga friskhet syssla med Herrens sköna gudstjänst.

Det är visst svårt att peka på direkta impulser till denna utveckling. Vi kunna peka på motsvarande rörelser i vårt västra grannland Sverige, och från finskt håll, vi kunna peka på huru tiden, också den rent yttre, den religiösa utvecklingen såväl som den politiska, tvingade oss att på nytt taga itu med de kyrkliga böckerna: gudstjänst-missalet och psalmboken, vi kunna kanske också säga att den estetiska blicken på gudstjänstlivet har skärpts. Men detta är icke allt, det vore, om vi stannade här, t. o. m. direkte missvisande. Djupare, djupare sträcka sig kyrkosångsrörelsens rötter i vårt land. Kyrkosången nu har samband med vinden, som blåser vart den vill, den har samband med pingstens ande och därför vilar det något av religiös väckelse över denna rörelse, ett glädjande förhållande, varom vi ha skäl att bedja väckelsens Herre om nåd, att så i djupaste mening må förbliva.”

Efter talet utförde kören Palestrinas ”Pingsthymn”, varpå den av

Lagi tonsatta psalmen 283 sjöngs av församlingen och kören. Även barnkören och basunkören deltog. Slutliturgien förrättades av biskop Max von Bonsdorff, dr Moliis-Mellberg och pastor Tor Westman. Högtidligheten avslutades med en av psalmbokstilläggets populäraste psalmer "O, se den stora vita här" av Brorson.

Efter den sällsynt stämningsfulla stunden i kyrkan samlades sångarna på den mäktiga kyrktrappan där "Bevara Gud vårt fosterland" och "Den blomstertid nu kommer" uppstämdes. En synnerligen intagande grupp bildade Lappfjärds- och Tjock-flickorna i sina vackra nationalkläder. Även i övrigt gjorde den stora skaran ett varmt intryck på åskådaren: där sågos representanter från alla trakter av svenska Finland (med undantag för Åland).

Från kyrktrappan begåvo sig sångarna till Vita salen där de bjödos på välkomstkaffe. Sedan Modersmålets sång sjungits med kraft och känsla höll centralkommitténs sekreterare director John Sundberg ett hälsningstal till de närvarande. Stämningen vid detta tillfälle var god och kordial.

Kl. 19 vidtog i Johanneskyrkan Engelbrekts kyrkokörs konsert som fick ett glansfullt förlopp. Här om har tidigare meddelats i denna Tidskrift.

Pingstdagen.

Pingstdagen grydde grå och regnig, men sinnena som gripits av feststämning läto sig icke bemästras därav.

På pingstmorgonen kl. 8 var en gregoriansk matutin anordnad i Gamla kyrkan. Den som icke av den tidiga timmen låtit avskräcka sig från att besöka Herrens hus, bereddes en upplyftande morgonandakt. Den ålderdomliga musiken påminde åhöraren om, att den kristna kyrkan icke är av i dag, utan att den har en tusenårig tradition att bygga på. Den gregorianska sången, som varit även vår kyrkas musik ända tills upplysningstidens religiösa torka förkvävde densamma, är kanske för den ovane lyssnaren enformig och främmande, men hör man utan fördom på den, talar den ett kyskt och förandligt språk till själen. Sångarna, vilka utgjordes av Gamla kyrkans korister, stodo i koret ordnade i tvenne grupper, som med försångarna i spetsen växelvissjöngo psalmmelodierna. Komminister Gustav Kyhlberg från Stockholm predikade och pastor Gunnar Stjernberg officierade.

Kl. 13 vidtog festgudstjänsten i Johanneskyrkan. Samtliga sittplatser i det rymliga templet voro fyllda. Pastorerna Alvar Nyqvist, Erik Bäcksbacka och Gunnar Stjernberg, alla goda sångare, beträdde altaret, där de växelvis, men stundom ock 3-stämmigt celebrerade. Det med björkar, blommor och levande ljus smyckade altaret och liturgernas vackra mässdräkter gävo färg och glans åt altartjänsten.

De i festen medverkande sångarna voro fördelade i tvenne grupper, den ena uppställd på orgelläktaren, den andra på läktaren ovanför koret. Under kantor Fridolf Anderssons ledning deltog sångarna kraftfullt i psalmsången och mässan. Som Treenighetspsalm sjöngs Te Deum, vilken utfördes antifoniskt mellan de två körerna, av vilka den ena beledsagades av orgel, den andra, dirigerad av director Sune Carlsson, av

trumpeter och pukor. Detta arrangemang var av synnerligen mäktig verkan. Biskop Max von Bonsdorff höll predikan över pingstdagens evangelium (Joh. 15: 10—17). I likhet med öppningshögtidligheten på lördagen i Nikolaikyran grep denna festgudstjänst genom sin högstämhet och värdighet.

Kl. 20 hölls i Johanneskyrkan festens första motettkonsert, i vilken samtliga 1,000 sångare deltog under ledning av direktör Gustav Petersson. Trots att flere av sångerna voro svåra, lyckades konserten över all förväntan och många nummer utstrålade glans och kraft. Noviteterna som utfördes voro Kumpulas: Bön, Sundbergs: Milde Jesu och Sune Carlssons: I himmelen. Direktör John Sundberg medverkade med trenne orgelsoli. Under en paus upplästes en telegrafisk hälsning från republikens president som den talrika publiken stående åhörde. Hälsningen var av följande ordalydelse: "För svenska kyrkofolkets hälsning uttalar jag min tacksamhet. Måtte kyrkliga musikfesten bidra till fördjupande av den religiösa andan hos vårt folk. President Svinhufvud."

Kl. 21.30 voro samkväm på fem olika ställen anordnade för de inhemska köerna.

Annandag pingst.

Annandag pingst inträdde äntligen det efterlängtrade pingstvädret. Himlen var klarblå och luften varm och sommarlik.

Vid de senare högmässorna i stadens kyrkor sjöngo kyrkokörerna och gävo en mycket högtidlig prägel åt guds tjänsterna. Psalmerna voro, med undantag för Te Deum, de samma som vid festgudstjänsten på pingstdagen.

Kl. 15 gavs den andra motett-konserten, som var nästan lika väl besökt som den första. Konserten dirigerades av kompositören Bengt Carlson. Även nu sjöngo sångarna det svåra programmet med framgång. Av noviteter märktes "Mitt hjärta längtar", av Carlsson, "Credo", av Maasalo och den märkliga "Människones Son" av Sundberg. Director Elis Mårtenson utförde orgelsoli.

Kl. 18 vidtog i Finska normallyceum kyrkomusikfestens avslutnings-samkväm. Efter samfällid körsång framförde dr Moliis-Mellberg å centralkommitténs vägnar ett tack till sångarna samt till alla som medverkat till festens lyckliga genomförande. Härvid riktade han sig särskilt till Svenska oratoriekören och dess dirigent kompositören Bengt Carlson, som genom sitt deltagande i festen räckt de kyrkliga köerna brodershanden.

Härpå upplästes brev och telegram som anlät från ärkebiskop Söderblom, kyrkoherde Allard, domkyrkovicepastor Adell, musikdirektör Norén, organisten Vretblad, ordföranden för Dansk Organist & Kantor Samfund Foss, professor Pfannstiehl, Dresden, professor Klemetti, director Hämäläinen samt Mariehamns kyrkokör.

Det kyrkomusikaliska arbetets organisation.

Under kyrkomusikfesten behandlades frågan om det kyrkomusikaliska arbetets organisation. Första dag pingst på aftonen hölls ett rådplägningsmöte av representanter för de olika kyrkokörerna. Mötet beslöt

godkänna de klämmar som referenten av diskussionen om kyrkosångsarbetets organisation dir. G. Pettersson uppställt och vilka gingo ut på: 1) att den hittillsvarande centralorganisationen Finlands svenska kyrkosångsutskott skulle bibehållas och erhålla permanent karaktär samt att 2) utskottet som förut skulle tillsättas av Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland och Finlands svenska kantor-organistförening, dock så att den sistnämnda organisationen erhåller 5 representanter och den förstnämnda 4 eller tvärtom mot förut.

Följande dag kl. 10 sammanträdde Kyrkosångsutskottet. Sedan det tagit del av rådplägningsmötets protokoll beslöto samtliga medlemmar att ställa sina platser till förfogande, så att Församlingsförbundet och Kantor-organistföreningen skulle kunna vidtaga de av rådplägningsmötet föreslagna åtgärderna. Vid sitt årsmöte kl. 11 godkände Finlands svenska kantor-organistförening rådplägningsmötets förslag och utsåg till sina representanter i kyrkosångsutskottet directorerna Sune Carlsson, Elis Mårtensson och John Sundberg samt kantorerna Raf. Cederström och Otto Lillhannus. Sammalunda godkände även Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland vid sitt årsmöte kl. 17 det gjorda förslaget och valde till sina representanter i Kyrkosångsutskottet assessor, fil. dr G. Moliis-Mellberg, pastor Oscar Liljequist, direktör Gustav Pettersson och läraren Elis Johansson.

Så har Finlands svenska kyrkokörer mötts till stor kyrkosångshögtid. I glädjen över festens lyckade förlopp har den rikssvenska kyrkosångsrelsens målsmän all anledning att deltaga. De bästa och hjärtligaste lyckönskningar till fortsatta framgångar följa de finlandssvenska sångarna. Må ett livande samarbete bringa goda frukter åt våra innerligt samhörande organisationer.

Recensioner.

Om Orgel.

Hans Klotz: Über die Orgelkunst der Gotik, der Renaissance und des Barock. Die alten Registrierungs- und Dispositionsgrundsätze. Bärenreiter-Verlag 1931. Erste Lieferung.

De senaste åren ha som bekant fått bevittna en radikal omsvängning inom såväl orgelbyggnad som orgelspel från en "romantiserande", "affektbetonad", "subjektiverande", "modern" stil tillbaka till den äldre, "klassiska", "objektiva", "strukturbetonade", eller hur man nu vill karaktärisera motsättningen. (Tyvärr har denna omsvängning ännu allt för litet märkts här i Sverige, vad det nu kan bero på.) — I första kapitlet tar föreliggande arbete ställning till denna förskjutning av idealen. I en synnerligen intressant utredning ger han båda riktningarna orätt. Motsatsen affekt — struktur är alltför ensidig; den

måste utvidgas. Varje musikstycke har från denna synpunkt två sidor: dess "Gegenstand" (= vad det innerst vill säga; det som subjektivt måste besjåla interpret och åhörare lika väl som kompositör) och dess "Erscheinung" (= hela inbegreppet av dess objektiva akustiska framträdande). Det senare består alltså ej blott av dess struktur (håri ligger alltså det förra betraktelsesättets ensidighet) = vad som uttryckes i notskriften: tonernas inbördes höjdförhållanden och relativa tidsförhållanden, utan även av deras absoluta tidslängd (tempo) och verkliga klang (instrumentation, registrering). Det är därför fullständigt oriktigt att överlämna dessa senare åt spelarnas subjektiva godtycke; de höra in under det objektiva, det som man är skyldig att genom studier etc. skaffa sig säker kunskap alltså ej i första hand känsla om.